

POSTANOWIENIE

Dnia 26 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Maria Szczepaniec

SSN Krzysztof Wiak (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi S. W.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki na bezczynność Prokuratury Rejonowej w W. w sprawie z zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa i naruszenia dyscypliny wojskowej z 5 sierpnia 2020 r.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 26 maja 2021 r.,

pozostawia skargę bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pismem z 19 lutego 2021 r., skierowanym do Wojskowego Sądu Okręgowego w W. , S. W. (dalej: skarżący) wniósł skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym, prowadzonym przez Prokuraturę Rejonową w W. - Wydział do Spraw Wojskowych. W piśmie tym skarżący stwierdził, że nie ma wiedzy o tym, aby sprawa toczyła się pod określoną sygnaturą, a jedynie jego pierwsze zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa zostało załączone do akt Pr Ds (...) Prokuratury Rejonowej w W. , prawdopodobnie toczącej się w sprawie o wykroczenie, i przekazane do placówki Żandarmerii Wojskowej w O.. Skarżący wniósł ponadto o:

1. zobowiązanie Prokuratury Rejonowej w W. do rozpoznania sprawy w terminie 3 miesięcy od rozpoznania skargi, poprzez zobowiązanie do

wydania stosownego orzeczenia o wszczęciu, umorzeniu lub odmowie wszczęcia postępowania karnego o czyny opisane w zawiadomieniach skarżącego, tj. nadaniu biegu pismom skarżącego o zawiadomieniu o popełnieniu przestępstw;

2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego 3.000 zł;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa - Prokuratury Rejonowej w W. na rzecz skarżącego zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych, tj. zwrotu uiszczonej opłaty od skargi.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że pismem z 5 sierpnia 2020 r. złożył w Prokuraturze Rejonowej w W. - Wydział do Spraw Wojskowych zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstw z art. 231 § 1 k.k., art. 186 § 1 lub 2 k.k. oraz art. 356 § 1 lub 2 k.k. We wrześniu 2020 r. został powiadomiony przez Prokuraturę Rejonową w W. , że jego pismo zostało przekazane placówce Żandarmerii Wojskowej w O. - celem doręczenia do akt sprawy o sygn. Pr Ds (...), dotyczącej czynu zakwalifikowanego jako wykroczenie z art. 51 § 1 k.w. Z uwagi na brak informacji o wszczęciu lub odmowie wszczęcia postępowania w ustawowym terminie, wynikającym z przepisu art. 306 § 3 k.p.k., zwrócił się w listopadzie i grudniu 2020 r. do Prokuratury Rejonowej w W. o informacje o stanie sprawy, wskazując na przewlekłość i zaniechania organów ścigania. Skarżący zaznaczył, że złożone przez niego pisma powinny być traktowane jako zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa, a co za tym idzie, nie powinny być dołączone do bliżej nieokreślonej sprawy, toczącej się o wykroczenie. Zdaniem skarżącego, opóźnienia w rozpoznaniu merytorycznym pism, stanowiących zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa, były oczywiście nadmierne.

Uzasadniając wysokość wnioskowanej kwoty, skarżący wskazał, że jest ona odpowiednia do czasu opóźnienia, zwłaszcza, że niemalże cały materiał dowodowy w sprawie został przez niego przedstawiony organom ścigania.

Odpowiedź na powyższą skargę złożył Zastępca Prokuratora Rejonowego do Spraw Wojskowych Prokuratury Rejonowej w W.. W piśmie z 10 marca 2021 r. wniósł o pozostawienie skargi bez rozpoznania.

Wojskowy Sąd Okręgowy w P. postanowieniem z 8 kwietnia 2021 r. (sygn. akt Sp (...)) uznał się za niewłaściwy do rozpoznania sprawy i przekazał ją Izbie

Karnej Sądu Najwyższego w W.. W uzasadnieniu powyższego postanowienia wskazano, że w niniejszej sprawie nie wykonywano żadnych czynności dowodowych w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania karnego, gdyż zawiadomienie skarżącego zostało dołączone do wcześniej prowadzonego już postępowania w sprawie o wykroczenie z art. 51 § 1 k.w.

Wojskowy Sąd Okręgowy w P. wskazał również, że biorąc pod uwagę zakres i charakter czynów zabronionych, które zarzucał skarżący w zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa, należy stwierdzić, iż w warunkach wojskowych ostateczne decyzje wiążące w imieniu zarządcy terenu wojskowego, użytkownika tego terenu i jego administratora podejmuje każdorazowo dowódca (szef, komendant) danej jednostki bądź instytucji wojskowej. Jak wynikało z danych dotyczących Rejonowego Zarządu Infrastruktury w W., [...] Brygady Logistycznej w O. i [...] Wojskowego Oddziału Gospodarczego w G., na ich czele zawsze stoi oficer starszy w stopniu pułkownika. W systemie sądownictwa wojskowego, zgodnie z art. 647 § 1 pkt 1 c) k.p.k., orzecznictwu sądów wojskowych podlegają przestępstwa popełnione przez żołnierzy w czynnej służbie wojskowej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, a także z naruszeniem obowiązku wynikającego ze służby wojskowej. W warunkach sądownictwa powszechnego przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. i 186 § 1 i 2 k.k. należą do właściwości sądu rejonowego, którego odpowiednikiem jest wojskowy sąd garnizonowy, w tym wypadku z uwagi na obszar właściwości jest to Wojskowy Sąd Garnizonowy w W. . Jednakże takie czyny popełnione przez żołnierza w stopniu od majora wzwyż są rozpoznawane w pierwszej instancji przez wojskowe sądy okręgowe na podstawie art. 654 § 1 pkt 1 k.p.k., w tym przypadku z uwagi na obszar właściwości - przez Wojskowy Sąd Okręgowy w P.. Zdaniem Wojskowego Sądu Okręgowego w P., na podstawie art. 655 § 1 pkt 3 k.p.k., za sąd przełożony nad nim w rozumieniu art. 4 ust. 5 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania należy uznać Sąd Najwyższy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75, dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Powyższą normę stosuje się odpowiednio również do etapu postępowania przygotowawczego (art. 2 ust. 1a ustawy o skardze na przewlekłość postępowania).

Właściwy do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania jest sąd przełożony nad sądem, który byłby właściwy rzeczowo do rozpoznania sprawy (art. 4 ust. 5 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania). Zgodnie z art. 654 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 655 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 26 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2021, poz. 154) we wskazanym w tych przepisach zakresie, właściwym do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania przygotowawczego jest Sąd Najwyższy - Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Należy jednak zwrócić uwagę, że dotyczy to wyłącznie tych sytuacji, w których właściwym do rozpoznania sprawy byłby wojskowy sąd okręgowy.

Nie ulega wątpliwości, że Sąd Najwyższy nie jest właściwy do oceny, czy w postępowaniu toczącym się przed Prokuraturą Rejonową w W. , pod sygn. akt PR Ds (...) w sprawie o wykroczenie z art. 51 § 1 k.w. nastąpiła przewlekłość postępowania. W tym zakresie właściwym do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania pozostaje wojskowy sąd okręgowy (art. 654 § 4 k.p.k.).

Biorąc jednak pod uwagę, że skarżący w swoim piśmie jednoznacznie powołał się na czyny, zakwalifikowane przez niego jako przestępstwa, właściwym w takiej sprawie jest Sąd Najwyższy. Skarżący podniósł przy tym, że niezależnie od

toczącego się postępowania w sprawie o wykroczenie, złożył on zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, kierując je do Wydziału Żandarmerii Wojskowej w W. oraz do Prokuratury Rejonowej w W. . O tym, że jego zamiarem było doprowadzenie do wszczęcia postępowania karnego (o przestępstwo) świadczą tytuły, a przede wszystkim – treść, dwóch pism z 5 sierpnia 2020 r. i 6 listopada 2020 r.: „Zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i naruszenia dyscypliny wojskowej” oraz „Nowe zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa”.

W piśmie z 15 września 2020 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w W. poinformował skarżącego, że przesłane przez niego dokumenty zostały dołączone do postępowania toczonego się w sprawie o sygn. akt PR Ds (...) celem stosownego rozpoznania. Organ procesowy (prokurator, Żandarmeria Wojskowa) nie jest związany tytułem korespondencji, lecz jej treścią, a merytoryczna ocena zawartych w zawiadomieniu zarzutów, sformułowanych przez skarżącego, mogła prowadzić go do wniosku, że dotyczyły one prowadzonego już postępowania o wykroczenie z art. 51 § 1 k.w. Nie zwalniało to jednak tego organu z obowiązku podjęcia decyzji o wszczęciu bądź o odmowie wszczęcia postępowania. Stosowne postanowienie należy bowiem wydać niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przestępstwie (art. 305 § 1 k.p.k.). Organ powołany do prowadzenia postępowania przygotowawczego obowiązany jest zawsze wydać postanowienie o wszczęciu bądź o odmowie wszczęcia śledztwa. W niniejszej sprawie tego obowiązku nie zrealizowano. Podkreślić przy tym należy, że samo postępowanie w sprawach o wykroczenia i postępowanie karne (o przestępstwa) są dwoma różnymi kategoriami postępowań. Sam fakt prowadzenia postępowania o wykroczenie nie zwalniał organów procesowych z osobnej oceny zarzucanych w odrębnym zawiadomieniu o przestępstwie czynów jako przestępstw, jeżeli wynikało to jednoznacznie z treści pism składanych przez skarżącego. Podejmowanie stosownych czynności w ramach postępowania w sprawach o wykroczenie, nawet na podstawie tego samego stanu faktycznego, jaki był opisany w zawiadomieniu o przestępstwie, nie sanuje braków w postaci zaniechania wydania postanowienia o wszczęciu lub odmowie wszczęcia postępowania, o jakim traktuje art. 305 § 1 k.p.k., a w konsekwencji również niedopełnienia obowiązku zawiadomienia osoby, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, o wszczęciu lub odmowie wszczęcia

postępowania (art. 305 § 4 k.p.k.). Niewydanie postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania skutkowało również tym, że skarżący nie mógł skorzystać z zażalenia na takie postanowienie (art. 306 § 1 k.p.k.). Tym niemniej może on skorzystać z instytucji zażalenia na bezczynność organu procesowego z art. 306 § 3 k.p.k. Zgodnie z jego treścią, jeżeli osoba, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, nie zostanie w ciągu 6 tygodni powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa, może wnieść zażalenie do prokuratora nadzrędnego albo powołanego do nadzoru nad organem, któremu złożono zawiadomienie. Takie uprawnienie przysługuje skarżącemu.

Pomimo stwierdzonych zaniechań organów procesowych, niniejsza skarga na przewlekłość postępowania musiała być pozostawiona bez rozpoznania. Nie mogło bowiem dojść do przewlekłości postępowania, o jakiej stanowi art. 2 ust. 1a ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, w sytuacji, gdy w chwili złożenia skargi nie toczyło się (nie zostało wszczęte) postępowanie karne, którego przedmiotem byłoby przestępstwo zarzucane przez skarżącego.

Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania w zw. art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 430 k.p.k. pozostawia skargę bez rozpoznania jako niedopuszczalną z mocy ustawy.